

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/historia-z-ipn/archiwum/204900,Mirosław-Szumilo-Prymas-Wyszynski-i-pomoc-dla-słowackiego-Kościola.html>
27.02.2026, 00:13

Mirosław Szumiło: Prymas Wyszyński i pomoc dla słowackiego Kościoła

Kościół zarówno w Polsce, jak i Czechosłowacji, stał się jednym z głównych wrogów systemu komunistycznego, atakowanym i prześladowanym zaciekle przez komunistów. Głównym celem ataku, obok ateizacji społeczeństwa, było podporządkowanie Kościoła władzom państwowym i przejęcie nad nim całkowitej kontroli.

21.08.2024

Pomoc dla prześladowanych katolików słowackich, jakiej w okresie komunizmu udzielali w różnych formach polscy katolicy (duchowni i świeccy) pod patronatem prymasa Stefana Wyszyńskiego, nie została dotąd opisana przez historyków, w wyniku czego nie funkcjonuje w naszej świadomości historycznej. Tymczasem odegrała ona dużą rolę w przetrwaniu przez słowacki Kościół rzymskokatolicki i greckokatolicki długiego okresu represji ze strony władz komunistycznych, a następnie w przebudzeniu religijnym narodu słowackiego, które dokonało się na przełomie lat 70. i 80.

Kościół podziemny

W okresie stalinizmu, Kościół zarówno w Polsce, jak i Czechosłowacji, stał się jednym z głównych wrogów systemu, atakowanym i prześladowanym zaciekle przez komunistów. Głównym celem ataku, obok ateizacji społeczeństwa, było podporządkowanie Kościoła władzom państwowym i przejęcie nad nim całkowitej kontroli. W Polsce, wobec zdecydowanego oporu ze strony większości duchowieństwa i wiernych, to się nie udało. W wyniku odwilży w 1956 r. cofnięto część zarządzeń antykościelnych, a prymas Stefan Wyszyński został zwolniony z internowania. Kościół mógł odtąd (pomimo wielu ograniczeń i szykan) działać legalnie jako instytucja niezależna od państwa.

Słowacki Kościół znalazł się w dużo trudniejszej sytuacji. W październiku 1949 r. władze komunistyczne narzuciły nowe ustawy kościelne, poważnie ograniczające możliwości pracy duszpasterskiej w całym państwie. W ciągu następnych kilku lat w więzieniach znaleźli się prawie wszyscy biskupi czescy i słowaccy. Wakujące diecezje zostały obsadzone przez wikariuszy kapitulnych. Władze skierowały do urzędów biskupich specjalnych pełnomocników, którzy praktycznie kierowali wszystkimi najważniejszymi sprawami Kościoła w danej diecezji. Oznaczało to przejęcie pełnej kontroli nad Kościołem. Księża musieli występować o zgodę władz na sprawowanie funkcji duszpasterskich. W 1950 r. zlikwidowano seminaria diecezjalne (z wyjątkiem dwóch) oraz zakony męskie i żeńskie. Siostry i bracia zakonnicy aż do 1989 r. musieli spełniać swoją posługę nielegalnie. Ponadto reżim komunistyczny zamknął katolickie wydawnictwa, a druk i kolportaż literatury religijnej został zakazany. Jej brak szybko stał się bardzo odczuwalny.

► [Czytaj całość na portalu przystanekhistoria.pl](https://przystanekhistoria.pl)

[Poprzedni Strona](#)

[Następny Strona](#)

Artykuł

Prymas Stefan Wyszyński (fot. ze zbiorów cyfrowych Biblioteki Narodowej)